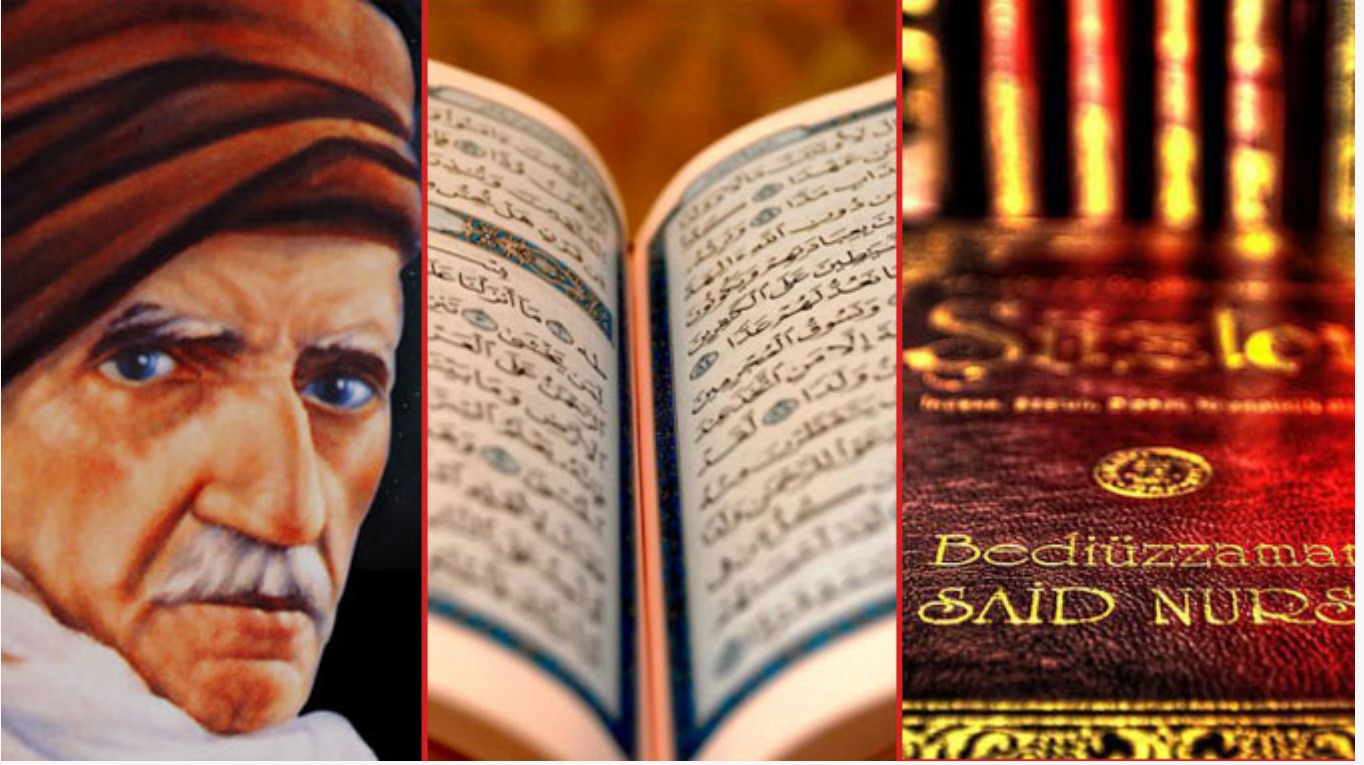

Risale-i Nur'da; Dâbbetü'l' Arz

Önce, Dünya Ticaret Merkezine (İkiz Kulelere) yapılan saldırılar ve ardından Amerika'nın "sonsuz özgürlük" adına başlattığı üçüncü bin yılın ilk savaşı, Türkiye kamuoyunda genel olarak kıyamet alametleri ve bunlardan da dâbbetü'l-arz'a dair büyük bir merak uyandırdı. Huntington'un açtığı meşhur "Medeniyetler Çatışması" ve Fukuyama'nın eseri olan "Tarihin Sonu" ile "Haçlı sendromu" tartışmaları arasında, dâbbetü'l-arz medya desteğini de arkasına alarak öne çıkmış oldu. Bu tür tartışmaların, kamuoyunda genelde "doğruları arama meylini" kuvvetlendirdiği ve dolayısıyla olumlu bir yanının olduğu söylenebilir. Ancak görünen o ki; müzakereyi veya eskilerin tabiriyle müdavele-yi efkârı, "çatışmak/vuruşmak" olarak anlamaya ve uygulamaya meyyal kültür zemininde ve "tahtiecilik" illeti (yani kendi iddiasının doğruluğunu başkasının hatasıyla ispat etme hastalığı) ile malul zihniyet yapımızla, doğru bilgiye ulaşmak çok kolay olmuyor. Tartışmalar kimi zaman haddinden fazla sathileşip irtifa kaybederken, garaibden olarak kimi zaman da erbabının bile içinden çıkmakta zorlanacağı mecralara kayıveriyor. Bu yüzden, meseleyle ilgili kamuoyundaki tartışmaları zikretmek abesle iştigal olacağından, bu yolu terk ederek, tartışmalarda "müstemi" (dinleyici) makamında bulunanlara Risale-i Nur penceresinden "doğru" bir bakış açısı sunmak daha isabetli olacaktır. Hem böylece; geçenlerde bir televizyon programında konuşmacılardan birinin Risale-i Nur'dan iktibas yaparken yaptığı yanlış da tashih edilmiş olacaktır.

Dâbbetü'l-arz hakkında bazı bilgileri kısaca hatırlatmakta yarar var. Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde kıyamet alametleri haber verilirken, büyükleri arasında dâbbetü'l-arz'ın da sayıldığı bütün Müslümanların malumudur. Hatta diğer semavi din mensuplarının da, "kıyamete yakın vakitte yerden çıkacak bir canavar" manasında bu "dâbbe"ye aşina oldukları bilinmektedir. Ulemanın tespitine göre; bu tabir Kur'an'da on dört yerde kullanılmakta; hadis-i şeriflerde ise mahiyeti hakkında daha teferruatlı bilgiler verilmektedir. Nemi Süresinin 82. ayet-i kerimesinde meâlen: "Söylenen

başlarına geleceği vakit, bunlar için yerden bir 'dâbbe' (canlı) çıkarırız ki bu, onlara insanların âyetlerimize kesin bir iman getirmemiş olduklarını söyler." denilmekte; Sebe Sûresinin 14. ayet-i kerimesinde de meâlen: "Ne zaman ki, Süleyman'a ölümü hükmettik, cinlere onun ölümünü sezdiren olmadı. Yalnız bir güve böceği yere dayandığı asâsını yiyordu. Bu sebeple Süleyman yere yıkılınca ortaya çıktı ki, cinler eğer gaybı bilir olsalardı o zilletli azab içinde bekleyip durmazlardı" şeklinde bir ibare yer almaktadır. Müfessirler bu ve benzeri ayetleri ve hadisleri nazara alarak çok farklı yorumlar yapmış ve konuyu anlamaya çalışmışlardır.

Tefsirlerin genelinde, haklı olarak tabirin lügat manasından hareket edildiği görülüyor. Buna göre; debb ve debib hafif yürüme, debelenme manasını taşımakta ve hayvanlar için, çoğunlukla da haşereler (böcekler) için kullanılmaktadır. "İçkinin vücuda yayılması ve bir çürüklüğün etrafına bulaşması" gibi, hareketi gözle görülemeyen şeylerde de bu tabir istimal edilmektedir. Dâbbe kelimesi ise lügatte "debb eden, hafif yürüyen, debelenen" anlamına gelmektedir. Bu anlamıyla tren, otomobil, bisiklet gibi otomatik şeylere de dâbbe denilebilmektedir. Ancak en uygun kullanımı hayvanlara mahsustur. Hatta örf-ü nasda, dört ayaklı hayvanlar ve özellikle atlar için sıklıkla bu tabire rastlanmaktadır. Bununla beraber "Allah, her hayvanı sudan yarattı. İşte bunlardan kimi karnı üstünde sürünen, kimi iki ayağı üstünde yürür, kimi dört ayak üstünde yürür..." (Nûr, 24/45) âyetinden anlaşılacağı üzere her hayvan hakkında kullanıldığı da açıkça belli olmaktadır. Bunlardan çıkan bir sonuca göre dâbbe, hayvan kelimesi ile eşanlamlı gibidir.

"Yer yüzünde yürüyen her canlının rızkı, yalnızca Allah'a aittir." (Hûd, 11/6) âyeti bunu desteklemektedir. Bundan dolayı, bu ayetten hareketle dâbbenin hayvan gibi insan için de kullanıldığı söylenebilmektedir. Tefsirlerde yer alan farklı yorumlara örnek olarak Kâdı Beydâvî ve bazı hadisçilerin bunu "cessâse" (casuslar) olarak gösterdiklerini -ki, bir hadiste haber verildiğine göre, cessa, Deccal için haberler araştırıp toplayan casus demektir-; Ebussuud Efendinin de: "Bu dâbbe, casustur. Bundan cins isim söylenip, bir de tefhîm (büyüklüğüne işaret) tenviniyle bilinmezliğinin tekid edilmesi, şanınin garibliğine ve özelliğinin, davranışının açıklamadan uzak olduğuna delalet eder." şeklindeki yorumlarını zikrederek bu bahsi noktalayabiliriz.

Bu noktadan sonra, başta söylediğimiz gibi, Risale-i Nur penceresinden konuya bakarsak, dâbbetü'l-arz'ın birkaç yerde zikredildiğini görmekteyiz. Bediüzzaman; Hutbe-i Şamiye ve Beşinci Şua'da dâbbetü'l-arz'dan bahsedilmekle birlikte, mahiyeti Beşinci Şua'da izah edilmektedir. Mezkur televizyon programında, muhtemelen Hutbe-i Şamiye'den nakil yapılarak, Bediüzzaman'ın "dâbbetü'l-arz'ın şimendifer olduğunu söylediği" ifade edildi. Halbuki Bediüzzaman Hutbe-i Şamiye'de "dâbbetü'l-arz şimendiferdir" demiyor, şimendiferi dâbbetü'l-arz'a benzeterek -orada geniş biçimde anlatılan- iddiasını bu teşbihle ispata çalışıyor: "(...) o iki münevver mektep muallimleri bana dediler: 'Delilin nedir? Bu büyük dâvâyâ büyük bir hüccet ve gayet kuvvetli bir delil lâzım. Delil nedir?' Birden, şimendiferimiz tünelden çıktı. Biz de başımızı çıkardık, pencereden baktık. Altı yaşına girmemiş bir çocuğu şimendiferin tam geçeceği yolun yanında durmuş gördük. O iki muallim arkadaşlarıma dedim: İşte bu çocuk, lisan-ı haliyle sualimize tam cevap veriyor. Benim bedelime o mâsum çocuk bu seyyar medresemde üstadımız olsun. İşte, lisan-ı hâli bu gelecek hakikati der: Bakınız, bu dâbbetü'l-arz, dehşetli hücum ve gürültüsü ve bağırmasıyla ve tünel deliğinden çıkıp hücum ettiği dakikada, geçeceği yolda bir metre yakınlıkta o çocuk duruyor." (Hutbe-i Şamiye)

Bediüzzaman, Beşinci Şua'nın Yirminci Mesele'sinde dâbbetü'l-arz'ın mahiyetini şöyle tefsir etmektedir -ki burası televizyon programındaki konuşmacının muhtemelen dikkatinden kaçmış olmalıdır- : "Amma 'dâbbetü'l-arz': Kur'ân'da, gayet mücmel bir işaret ve lisan-ı halinden kısacık bir ifade, bir tekellüm var. Tafsili ise, ben şimdilik, başka mes'eleler gibi kat'î bir kanaatle bilemiyorum. Yalnız bu kadar diyebilirim: (Lâ ya'lemu'l-gaybe illallah) Nasıl ki kavm-i Firavna çekirge âfâtı ve bit belâsı ve Kâbe tahribine çalışan kavm-i Ebrehe'ye ebâbil kuşları musallat olmuşlar. Öyle de, Süfyanın ve deccalların fitneleriyle bilerek, severek isyan ve tuğyana ve Ye'cüc ve Me'cüc'ün anarşistliği ile fesada ve canavarlığa giden ve dinsizliğe, küfür ve küfrana düşen insanların akıllarını başlarına getirmek hikmetiyle arzdan bir hayvan çıkıp musallat olacak, zîr ü zeber edecek. Allahu a'lem, o dâbbe bir nevidir. Çünkü, gayet büyük birtek şahıs olsa, her yerde herkese yetişmez. Demek, dehşetli bir taife-i hayvaniye olacak. Belki, [İlla dâbbetü'l-arzi te'kulu min seetehu] âyetinin işaretleriyle o hayvan, dâbbetü'l-arz denilen ağaç kurtlarıdır ki; insanların kemiklerini ağaç gibi kemirecek, insanın cisminde dışından tırnağına kadar yerleşecek. Mü'minler iman bereketiyle ve sefahet ve su-i istimalâtan tecennübleriyle kurtulmasına işaretten, âyet, iman hususunda o hayvanı konuşturmuş." (Şualar: Beşinci Şua, Yirminci Mesele)

Bu konu, çok daha uzun bir tahlili hak etmekle beraber bu yazının sınırlarını aşmamak için, yukarıdaki ifadelerden kısa

bir özet yaparak şunları söyleyebiliriz: Bediüzzaman, Hutbe-i Şamiye’de “dâbbetü’l-arz şimendiferdir” demiyor, şimendiferi dâbbetü’l-arz’a benzetiyor. Beşinci Şua’daki izaha göre dâbbetü’l-arz, kıyamete yakın bir vakitte arzdan çıkıp insana musallat olacak dehşetli bir hayvan taifesidir ve bir kısım insanlara ağaç güvesinin ağaca yaptığına benzer biçimde zarar verip, kendi lisan-ı haliyle kıyameti yani imtihanın sona erdiğini bütün aleme haber verecektir. Sözü, Bediüzzaman iman sahiplerini şükre ve teyakkuza sevk edecek şu müjdesiyle nihayete erdirelim: “Mü’minler iman bereketiyle ve sefahet ve su-i istimalâttan tecennübleriyle (kaçınmalarıyla)” bu zarardan kurtulacaklar!